

A KERESZTYÉN SZABADSÁGRÓL

A szabadságot nemcsak az istenfélő, hanem az istentelen világ is legnagyobb kincsei közé sorolja! Hogyan? Ezen a ponton megegyezik az istenfélők és istentelenek célkitűzése? Hívó és hitetlen ugyanarra vágyik? Sajnos, csak a szó ugyanaz. "Szabadság" alatt Isten gyermekei és a világ fiai nem ugyanast értik. Pált a szabadság egyik legfőbb bajnokának tekinthetjük. Levelei sokat foglalkoznak a szabadsággal. A szabadság szó /eleutheria/ 7-szer, a megszábadít vagy felszábadít /eleütheroun/ 5-ször és a szabad szó /eleütheros/ 16-szor fordul elő a leveleiben. Nem sorozom ide a sótéria, sódzein szavakat, melyeknek jelentése a gyógyultság, meggyógyítás körül mozog, bár e szavaknak erős köztük van a szabadság fogalmához, később azonban visszatérek rájuk épen úgy, mint a parrésia szóra, mely azt jelenti, hogy valaki mindent megmondhat, ami szívében van és az exouzia szóra, mely felhatalmazást, jogot, lehetőséget, uralmat fejez ki. Minde fogalmakat a szabadság tárgyalásánál tekintetbe kell venni, de a szabadság klasszikus kifejezései mégis az eleutheria, eleütheros és eleütheroun.

A görög eleütheros rokon a latin liber szóval s eredetileg néphez tartozót jelent, úgyhogy az eleütheroun jelentése: más néphez tartozót a saját néphez csatolni, azaz a nép jogaival felruházni. A fogalom tehát jogi fogalom és csakugyan szabadság alatt ma is jogi szabadságot értenek legtöbben, ért sokszor a Biblia is. A kérdés itt csak az, hogy az a nép, amelyhez az eleütheria-val fölemeltetünk, valóban szabad-é, megvan-e az exousia-ja, a rendelkezési joga önmagával és birtokával. Mert lehetséges, hogy egy nép, melynek nagy nehezen tagjává lettem az állampolgárságát megszereztem, rabbá lesz és akkor az eleutheria-m is rabsággá változik. Vagy a szabadságnak mélyebb és tartósabb fogalmát kell keresnem, vagy olyan népet, amelynek szabadságát elvenni nem lehet és akkor ehhez a néphez való tartozás csakugyan szabadságot fog nekem jelenteni. Ebben az esetben a szabadság feltétele egy örökkévaló ország vagy királyság kötelékébe tartozás. Ha egy hatalmas király, kinek országa szabad ország, biztosítja az én szabadságomat is, akkor szabad vagyok és szabad maradok. Ha ilyen védelmezőm nincs, akkor szabadságomat örök veszély fenyegeti erőszakos zsarnokok részéről. Sátán fennhatósága alól Jézus királyságába kell általmennünk, mi általa történik, hogy Jézust királyunkká tesszük.

Ennek az általménésnek azonban van egy következménye: azáltal leszünk szabadok, hogy Krisztus szolgáivá leszünk. Pál magát több ízben Jézus rabszolgájának mondja /R.1:1, Gl.1:10, Ef.6:6, Fl.1:1, TT.1:1, Jak. 1:1, Judás 1, Pét.II. 1:1, Ján.Jel.1:1./ és a szent Szellemet egyszerre mondja urnak és állítja Róla, hogy ahol Ő van, ott van a szabadság /II.Kor.3:17!/. A szabadság tehát valakinek rajtunk való uraságától függ, mi magunk magunknak azt biztosítani nem tudjuk. Ez az ur más nem lehet, ha a szabadságnak biztos és rendíthetetlen alapot keresünk, mint az örökkévaló, mindenható, változatlan és hűséges Isten. Ez az oka annak, hogy a szabadságot az istentelen ember nem ösmeri és el sem érheti, csak hazug ábrándképek után fut, melyekben ott és akkor csalódik, ahol s amikor nem gondolja.

E tétel igazságának kifejtése a megokolása e dolgozat feladata. A szabadság lényegébe, lélektani háttérébe kell bepillantnunk, hogy a szabadságot meg tudjuk határozni. Mert az embernek egyik legnagyobb tragédiája, hogy nem is érti azt, ami után végyakozásának karját kinyújtja. Mi a szabadság? Erre a kérdésre keressünk először feleletet.

Az Isten nélkül élő világ megkülönböztet szabadokat és szolgákat, s a két osztályt szigorúan külön választja, úgyhogy szabadok és rabszolgák között szinte áthidalhatatlan szakadék van, mint az Ef.6:8-ból, Kl. 3:11-ből, Gl.3:28-ból, I.kor.12:13-ból világosan látszik, Isten büntető csapásai azonban nem tesznek különbséget szabadok és rabszolgák között/Jl.6:15, 13:16, 19:18/. Mind ezeken a helyeken szabadság és rabszolgaság evilági, földi jogi fogalom s bizonyos helyzetet jelöl, mely egyiket függő helyzetbe állít, másikat a függő helyzetből kiemel. A világ osztálykülönbségek /törzs, párt/ falát emeli ember és ember közé s ez a fal sokszor ellenségekké teszi a Teremtőtől egységre, testvériségre teremtett embereket. A szabad és szolgáló állapot az határozza meg, hogy melyik nép, osztály, törzs vagy párt az erősebb, s kérozza meg, hogy melyiknek alávételére. Emiatt a pártok, csoportok örökös versengésben, harcban vannak egymással. Az angol filozófus a világ állapotát ezzel a kifejezéssel jellemezte: bellum omnium contra omnes. Mindenek harca mindenek ellen! Hol az egyik, hol a másik nép, törzs vagy csoport kerekedik felül, hol a másik és a legyőzött a győző szolgáljává válik. Az ur-szolgái viszony következménye, hogy az ur könynyen, sokszor dologtalanul él és legfőljebb a harcnak szenteli életét, míg a rabszolga nehezen, állati módon fárad, dolgozik, hogy urát kielégítse. Az ur azonban ellustul, elpuhul, a szolga megerősödik, megizmosodik és egyszer csak üt az óra, mikor ur és szolga szerepet cserélnék s az ur lesz a szolga, s a szolga az ur. Ez a körforgás a világtörténelem egyik jellemző tünete. A szolga és ur viszonya azonban más is lehet: Isten is urakká s szolgákká teremtette az embereket, csak hogy Isten világában az ur csak vezet, kormányozza a szolgát, de nem használja ki, sőt az ur az aláhelyezetteknek legelső szolgálója, kinek alattvalói javáért és boldogságáért kell élnie. Ugyanabban a pillanatban valaki Isten királyságában ur is, meg rabszolga is és a kétféle állapot egymással ellentétben, belső ellenmondásban nincs, mert Isten Maga is mindenek Ura lévén, mindenkéért él és mindenkéről gondoskodik, mert szent Fia azért jött evilágra, hogy mindeneket szolgáljon, noha mindennek Urául hívta el mennyei Atyja, s mert ennek a szent Fiúnak minden követője egyszerre királyi trónra és mások szolgálatára van elhiva, de mint kijelölt királyok is rabszolgái annak, aki őket elhívta a maga szolgálatára /I.Pét.2:16/. A világ gögös és nem akar rabszolga lenni, csak rendelkező ur, Istennek Fia és Isten gyermekei alázatosak és, bár Isten uralkodásra hívta el őket, szolgálni akarnak és nem szégyenlik kimondani, hogy ők a felkent Jézus rabszolgái. Ez alapvető különbség a világfiai és Isten gyermekei között! A két állásfoglalás közt ott van a megtérés: Megtérni annyit is jelent, mint a gögről lemondani.

A világnak és az Isten gyermekeinek ez eltérő álláspontjából és fel-fogásából nemcsak az következik, hogy Isten gyermekei a szolgálatot nem tartják megszegyenítőnek, hanem az is, hogy a szabadságról valami egészen más a felfogásuk. Vagy egy szabadság, melyet a világ nem ösmer és nem tart szabadságnak, Isten gyermekei ellenben boldogoknak érzik magukat benne. Van rabszolgaság, melyet a világ szabadságnak vél, de Isten gyermekei gyalázatos rabszolgaságnak tekintik. A 2. zsolgár /3 v./ olyan emberekről beszél, akik letépi magukról Isten béklyóit és Felkentjének köteleit, azaz a megkötöző erkölcsi törvényeket és parancsokat. Ennek a szabadságnak nagy költői irodalma és bölcselete is van és hitvallói boldogoknak érzik magukat, amikor végre ki merik mondani, hogy Isten utjait elhagyják és a maguk utjaira lépnek. Azonban egy idő múlva ezek a "szabadsághörök" igen kellemetlen felfedezésre jutnak, mert az Istennek való szolgálás helyébe, mely tisztaságot és egészséget jelentett, egy másik rabszolgaságba jutottak, amelyben vágyaik és szenvedélyeik rabszolgáivá lettek s kénytelenek voltak ezeknek akkor is hódolni, amikor világosan láthatóan betegséget, halált és szégyent hoztak rájuk. Ezekről az emberekről mondja Péter a más idézett szavakat: "a gonoszság takarójául használják a szabadságot" vagy: szabadságot ígérve nekik, maguk a romlásnak a rabszolgái". /I.Pt.2:16, II.Pt.2:1

Az igazság az, hogy ember mindentől független és önmagával szabadon rendelkező nem lehet, hanem vagy Isten rabszolgája és a vétectől Isten hatalmával szabad, vagy Istentől szabad, de akkor a vétek rabszolgája lesz. "Mikor a vétek rabszolgái voltatok - mondja Pál apostol - szabadok voltatok az igazságosságra vonatkozóan". "Most azonban megszabadítottátok a vétectől, de rabszolgáivá lévén Istennek, gyümölcsötök van megszentelődésre, a vége pedig örök élet!" /R.6:20,22./ Van tehát szabadság, mely halált szerez és van rabszolgaság, melynek gyümölcse az élet. A világ szabadság mozgalmi rendszerint halált hoztak az esztelen emberiségnek. A francia forradalom vérözönt hozott nemcsak a francia népre, hanem az egész világra s gyümölcse a császárság rabszolgasága volt. A történelem ura nem az ember, hanem két egymással viaskodó szellemi hatalom, a jó és a rossz és az ember vagy ittasan megy, elámitva, csaló reményekkel a gonosz után, vagy a gonosztól marva és üldözve a jó után, mely azonban neki igazi szabadságot hoz. Az igazi szabadság tehát nem mindentől való függetlenséget jelent, mert az igazi szabadság lehetőséget jelent arra, hogy az ember azt tegye, ami neki a leghasznosabb. Épen ezt biztosítja a történelem igazi ura, Isten, kinek munkáságáról Pál ezt mondja: Minden javukra munkál össze azoknak, akik az Istent szeretik" /Róm.8:28/ A jó és gonosz küzdelmében a jó az erősebb és le fogja győzni a gonoszt, ezért az ember szabadságának feltétele, hogy a jó mellé álljon oda, de nemcsak a végső haszon szól mellett, hogy az ember a jó szolgájává tegye magát, hanem az is, hogy ami a világmindenségben jó, az az embernek is jó, az az ~~igazi~~ egyénnek is hasznára van, ezt a jót elérni, biztosítani és használni tehát az ember szabadságának feltétele. Azok az álszabadságmozgalmak tehát, melyek az embert Isten az erkölcs és a jó szolgálata alól akarják "felszabadítani" s az istenfélelem levetését "haladásnak" hirdetik, hazug fogásai csupán az ös-hazugnak, ki ily csellel akarja az embert saját rabszolgájává tenni. A "szabadság" neve alatt sátán olyan hadjáratot folytat az ember ellen, amelynek célja az embertől a józan látást, érdekeinek helyes megítélését elvenni, akaratát guzsba kötni s őt igazi megszabadítója, Teremtője, Atyja ellen fordítani. Így ment a tékozló fiú hamis függetlenség vágyától vezetve messze az atyai háztól, de módjában volt visszafordulni s mindenének elvesztése után az atyai házba visszajutni. Sátán az emberen keresztül úgy összezavarni igyekszik a világ rendjét, úgy eltüntetni a visszavezető út minden nyomát, hogy az ember visszatalálni ne tudjon többé, hanem örökre "az erősebb" foglya legyen. A Szabadító, az Isten Fia véres nyomokat hagyott maga után ebben a világban és ezek a véres nyokok, a Bárány nyomdokai jelzik az Atyához visszavivő utat. A régi, az elhagyott, az elfelejtett, gyermeki szabadság romjain át visz vissza az ut az Atya házába, kinek szolgálata az ember számára felszabadító öröm és boldogság. "Atyámnak hány bérese bővölködik kenyérben, én pedig pedig inségtől veszek el!" /Lk.15:17./ A tékozló fiú még idejében fedezte fel, hogy az igazi szabadság abban áll, hogy az ember a jót szolgálja. De az atyai kegy őt nem béressé, nem szolgává, hanem újra fiuvá tette, ki a magáiban volt otthon és szolgálatát a maga javára végezte.

Szabadság alatt tehát olyan helyzetet és állapotot kell értenünk, amelyben az ember azt teszi, ami neki hasznos, Helyzetet és állapotot mondok, azaz külső és belső feltételeket. A szabadság helyzete olyan környezetet jelent, amely az embernek lehetővé teszi, hogy amit hasznosnak lát, azt megtegye. A szabadság állapota olyan lelki helyzetet jelent, amelyben az ember elfogulatlanul láthatja s elhatározhatja azt, ami tényleg jó számára. Mert van külső rabság és külső szabadság, s van belső rabság és szabadság. Belsőleg szabad az ember, ha látja, mi igazán jó neki és ezt van bátorsága, ereje elhatározni. Külsőleg szabad az ember, ha azt, amit jónak lát s elhatározott, megvalósíthatja. Sokszor megvan a belső szabadság, de hiányzik a külső, az ember látja, mi jó, de nem képes megvalósítani.

Sokszor megvolna a külső szabadság, de az ember vak és nem látja igazán javát. Az előbbi a reményteljesebb, mert Isten megadja az embernek, amire szüksége van, ha azt hittel kéri Tőle. Az utóbbi a reménytelenebb, mert az ember közönyös és érdektelen lesz igazi javával szemben, ezért nem imádkozik s azt nem is kéri. Jézus ezt így fejezte ki: "Boldogok akik szomjuhózzák és éheznek az igazságosságot, mert őket meg fogják elégíteni!" A külső szabadság a belső nélkül értéktelen, sőt káros, mert az ember rosszra használja szabadságát. Az Istentől elidegenült világ a maga oktalanságában csak a szabad helyzetet akarja s nem látja, hogy szabadság belső állapota nélkül a külső szabadság az ember vesztét okozza, mert alkalmat ad oly vágyak és szenvedélyek kielégítésére, melyek az ember betegségét és halálát siettetik. Azért a külső szabadság hiánya sokszor áldás, mellyel Isten terményeit óvja. Imádkozunk a külső szabadságért, de százszor inkább imádkozunk azért, hogy Isten a belső szabadságot adja meg annak meglátására, hogy mi az egy, az igazán szükséges ~~szükséges~~ dolog, melyben az életet, az el nem muló boldogságot találjuk. Aki ezt nem látja, fogoly, még ha nem jár is külső bilincsben. A világ a belső igazi szabadságot eladja a külső szabadságért, mely a belső szabadság nélkül csak látszata a szabadságnak, csak üres, tartalmatlan hüvely. A külső szabadság olyan, mint az éhező hindunak a föld: azt a látszatot kelti, hogy evett, hoha a szervezet táplálék nélkül maradt.

Bennünket tehát a belső szabadság érdekel, melyről Jézus azt monddotta, hogyha a belsőt megkapjuk, a külső hozzá adatik /Mt.6:33/ Mert a belső szabadság hozzá tartozik Isten királyságához és annak igazságosságához s ez az, amire törekednünk kell, míg a külső szabadság a mit eszünk? mit iszunk?-hoz tartozik, melyről az Ur azt monddotta, hogy kérés nélkül is hozzáadatik az Isten királyságának igazságosságához. R.8:18 egy dicsőségről beszél, mely valamikor le fog lepleződni, most tehát lepel fedí még. A 21. vers ezt a dicsőséget a szabadsággal hozza összefüggésbe s azt mondja róla, hogy meg fogja szabadítani nemcsak Isten fiait, hanem az egész teremtést is. Valószínű, hogy ez a dicsőség a belső szabadság, mely egyszer maga után vonja a külső szabadságot is. Ez a külső megszabadítás áltál fog történni, hogy az Isten fiait és a teremtést rabbá tevő gonosz hatalmakat fogja félretenni s az egész teremtést Isten egy- szülött Fiának hatalma, uralma alá vonni. Előbb tehát a belső szabadságnak kell megvalósulnia, s ha az megvalósul, akkor minden emberi erőlködés nélkül maga után fogja vonni a külső felszabadítást. Ma sátán igézete alatt a külső felszabadítás késésében látjuk nyomorúságunkat, holott az a legkönnyebben megvalósul, ha belül a felszabadulás végbe ment. Amiért tehát a világ véres csatákat vív és aggodalmas várakozásban szenved, Isten királyságában nem kérdés, mert ez a maga idejében, Isten órájában magától s könnyedén azoké lesz, akik a belső felszabaduláson átalmentek. Ezt azt jelenti, hogy gondunkat egyedül a belső szabadulásra kell fordítanunk, azt kell keresnünk, azaz Istentől kitartó imádkozással várunk s a külső szabadulást rá kell hagynunk Isten bölcsességére s tudjunk, hogy a kellő időben azt is meg fogja adni. Foglalkozunk a belső szabadulással kell!

Hogy a belső szabadulás lényegével tisztába jussunk, meg kell ismerünk a belső fogság, illetőleg rabszolgaság mibenlétét. Ezt a fogságot a vétek okozza /Jn.8:34, R.6:6, Tt.3:3/. A vétek azonban elvont fogalom, melymögött tényleges hatalmak húzódnak meg. R.8:15 a rabszolgaság szelleméről beszél, mely áltál uralkodik rajtunk, hogy félelmet kelt bennünk, a félelem kétségbeesésbe hajt s a kétségbeesés arra indít, hogy a harcról, reménységről lemondjunk és hitetlenül a kísértő hatalmába dobjuk magunkat. A félelem a rabszolgaság szolgálatába kényszerít /R.8:21/. A törvény is kétségbe ejt,

azaz rabszolgaságra szül /Gl.4:24/, a szolgaság igáját veti ránk /Gl5:1%. A bűn büntetése, a halál egész életünkön át ránk nehezedik és rabszolgaságban tart, úgyhogy nem merjük szemünket hittel a szabadító Istenre emelni /Hb.2:15/. Amikor hittel Istenbe tudunk kapaszkodni, a szolgaságból a szabadságba megyünk által. Hitre azonban akkor jutunk, ha megismerjük a való tényeket, az igazságot, hogy Isten a világ kezdete előtt megfeszített, azaz áldozatul halálra szánt Bárányért megbocsát nekünk. Ez az igazság a többi isteni ígéret valóságával együtt hitre buzdít, tehát megszabadít, azaz a szabadító Isten mindenható Kezébe helyez. Mert a Fiu szabadít meg meg királyi hatalmával, melynek a tisztátalan szellemek készen engedelmeskednek. Tehát a Fiu és a Fiuról szóló igazság, igaz ige szabadítanak meg /Jn.8:32, 36/. Miközben az igében Jézust szemléljük és hittel Belé kapaszkodunk, a Szellem ránk száll, belénk költözik és a vétek hatalmát lefejtí rólunk. A belső szabadítást is egészen és egyedül az Ur végezi szent Szelleme által és szabadság/belső szabadság/ csak ott van, ahol a Szellem, azaz ahol a Szellem dolgozik /II.Ko.3:17/. Isten fiai abban különböznek a világ fiától, hogy szabadságban élnek, azaz még ha testük külső rabság láncát viseli is, belsőleg, szellemükben, lelkükben, szívük látásában és elhatározásában szabadok. Ezt a szabadságot, azaz felszabadulást azonban őrizniük kell, mert a sátán igyekszik ellopni, elrabolni tőlük. Az elrablás azáltal történik meg, hogy hitből hitetlenségre csábítja őket, abból az állapotból, amelyben Jézust szemléljük s magukat az igazságra bizzák, abba az állapotba viszi át őket, melyben magukat szemléljük és saját tetteiktől, a törvénytől várják a szabadságot /Gl.5:1-4/. A törvény, ha általa akarunk megigazulni, rabbá tesz, a Szellem, ha munkájának átengedjük magunkat, szabaddá. A törvény rabbá tesz, mert saját erőlködésünk talajára állít, saját erőfeszítéseink tökéletlensége azonban állandóan az elégtelenség, a bizonytalanság, a félelem érzetét sugallja, nyugtalaná tesz, félelemmel tölt el s mennél inkább látjuk tökéletlenségünket, annál inkább nő kétségbeesésünk. Az írott törvénnyel szemben áll a Szellem törvénye, mely az isteni lehetőségek világába és Isten felőlőssége alá visz által bennünket, ez a törvény megszabadít a vétek és halál törvényétől, azaz az emberi lehetőségek és emberi felőlősség félelmeitől. A törvény alatt küzködő, ezerszer csálódó s állandóan bizonytalan ember, ki azonban nem akar a hit nyugalmáig megalázkodni, nem érti a hívő nyugalmát, igyekszik annak titkát kikémleni és értelmével megfogni, utánozni, ez az ut a dogma utja, az értelmi elsajátítás, az értelmi igaznak tartás, értelmi hit utja, melyben nincs vigasztalás és így - mint az a galatánál történt, könnyen visszahanyatlik a törvényeskedés kitaposott útjára, úgyhogy a hitet és emberi erőlködést keverni igyekszik s a hívőt összezavarja /Gl.2:4 sk/.

Ami a szabadulással rokon többi szót illeti, először a sódzein ígéről akarok beszélni, mely a saos,sós melléknévvel kapcsolatos. Saos jelentése: egészséges, sértetlen, jól megőrzött, eleven, még meglevő, megmentett, szerencsés és a belőle származó sódzein ige jelentése: saos-ként megtart, megőriz, megment, megszabadít, üdvözít. Sótéria főnév nem üdvösséget jelent, hanem megszabadulást, megőriztetést, megtartatást, üdvözítést, tehát nem állapotot, hanem rövidebb, hosszabb idő alatt ~~xxx~~ végbemenő s befejezésre törő cselekvést. Sódzein tehát abban különbözik eleütheroun-tól, hogy míg utóbbi csak a rabbátevő körülmények elhárítását fejezi ki, sódzein-ben benne van a belső helyreállítás is, a meggyógyítás, a rabság következményeinek elvétele, hogy pedig Isten ezt a teljes megszabadítást végezi el, azt világosan mutatja az a körülménye, hogy míg eleütheroun csak 7-szer fordul elő az Ujtestamentumban, addig sódzein 107-szer, amíg eleütheria 11-szer, ~~xxx~~ addig sótéria 46-szor. A két ige használatának ez az eltérő

gyakorisága arra mutat, hogy nem elég a felszabadításban a rabbá tevő körülmények elhárítása, hanem a vétek rabságában elgyengült lelket meg is kell gyógyítani, hogy a visszanyert szabadságot élvezni és használni tudja. Mikor Isten megszabadít, akkor meg is gyógyít, visszaadja az elvesztett egészséget. Látjuk tehát, hogy a felszabadulás nem abban áll, hogy egyik világi párt a másikat leöldösse vagy megfélemlítéssel szolgájává tegye, mert a külső szabadság mellett a belső rabság megmaradhat s azon a külső ellenfél megsemmisítése nem segít. Látjuk, hogy a szabadsághoz meggyógyulás is kell. Mind ezt pedig egyedül Isten adhatja meg az embernek, ezért szabadság csak Isten által, Istennél kereshető. Ahol a Szellem, ott a szabadság!

A másik szabadsággal rokon fogalom az exousia, mely fennhatóságot, hatalmat jelent, Exousia a tisztátalan szelkemeneken kapott hatalom is. Ember is adhat hatalmat az embernek, hogy bizonyos dolgokon urrá legyen, de ez a hatalom bizonytalan, mint az, aki adja s nem terjed ki még arra sem, amire sokszor kapjuk. Sátán is adhat exousia-t, mitahogy ideig-óráig az antikrisztus is hatalomhoz fog jutni, de csak azért, hogy lelepleződjék és addig, ameddig Isten megengedi. Azért igazi értéke csak az Istentől kapott exousia-nak van, mert ez mindenre szól, amire szükségünk van és nem vétetik el soha, ha csak Isten jobbat nem akar. Az exousia adja meg az embernek a belső szabadsághoz a külső hatalmat, nem mindjárt kapjuk meg, mert használatára először meg kell érnünk, nevelődnünk kell, végleg az looo éves trónra lépés idején kapjuk, addig csak szükség szerint és muló érvénynyel.

A harmadik rokon fogalom a Bibliában a parrézia, mely azt jelenti, hogy az ember mindent megmondhat, mindent, ami a szíven fekszik, mindent, amire vágyik és Isten bölcs Atyaként hallgat meg és nem haragszik meg tudatlanságunkért.

A keresztyén ember a szabadságnak mind a négy fogalma szerint szabadságot élvez. Megszabadul belső rabságából, a vétek rabságából, megszabadul, ahogy Isten szükségesnek látja, a külső rabságából, Isten meggyógyítja lelkét, úgyhogy élvezni tudja a jót, amelyet Isten azzal ad, hogy szabaddá teszi, akkor, amikor szükséges, hatalmat kap akaratának keresztülvitelére és sokszor csodálatos szabadsággal cselekszi a rá bizottját, mindig szabadon fordulhat Isten felé és szívét kiöntheti Eléje. A belső nyomástól tehát mind teljesebb mértékben szabadul fel a keresztyén ember s bár a világ, sátán és vétek külső nyomára bántja, ezt a belső szabadság boldog birtokában könnyen elviseli. Akik evilágon szabadságukkal dicsekesznek, sokszor a vétek, sátán és félelem siralmas foglyai, de aki Krisztusra bizza magát, megszabadul és lelki teher nélkül járja evilági zarándoklásának utjait.